

Slovenski dom

Štev. 72.

V Ljubljani, v torek, 31. marca 1942-XX

Leto VII.

Izključno pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujeje
tvoja. Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6 Ljubljana
Redazione Amministrazione: Kopitarjeva 6 Ljubljana

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano

Il bollettino No. 667:

Intense azioni aeree contro Malta e Tobruk

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica:

Sul fronte cirenaico vivace attività di pattuglie.

In combattimenti di opposte grosse formazioni aeree cacciatori tedeschi hanno abbattuto senza subire perdite 4 »Curtiss«.

Le installazioni di Tobruk e quelle della base aerea di Malta sono state nuovamente intensamente bombardate da reparti dell'aviazione germanica; notevoli distruzioni e vasti incendi hanno palesato l'efficacia delle azioni.

Vojno poročilo št. 607:

Hudi letalski nastopi proti Malti in Tobruku

Uradno vojno poročilo št. 667 pravi:

Na cirenajškem bojišču živahno delovanje patrol.

V bojih med velikimi obojimi letalskimi skupinami so nemška letalska letala brez lastnih izgub sestrelila štiri »Curtisse«.

Oddelki nemškega letalstva so znova in močno bombardirali naprave v Tobruku ter letalsko-pomorska oporišča na Malti. Velika razdejanja in ogromni požari so pokazali uspešnost teh nastopov.

Junaštva in uspehi italijanskih letalcev v Rusiji Zanimiv popis italijanskega letalskega nastopa na vzhodnem bojišču

Vzhodno bojišče, 31. marca. s. Nemški časnikar Kaldor je svojim listom poslal zanimiv dopis z oddelka vzhodnega bojišča, ki ga imajo v rokah italijanske oborožene sile. V tem dopisu znova zablisti junaštvo, sposobnost in pogum italijanskih vojakov, ki se bijejo ob strani nemških čet proti skupnemu sovražniku. Oni dan, piše Kaldor, je italijansko-nemško letalstvo imelo lep uspeh. Popoldne tega dne je nemško ogledno letalo letelo nad sovjetskimi zaledjem, ko je nenadoma odkrilo boljševiški letališče, ki so ga Sovjeti nedavno zgradili. Ob straneh odletišča se je skrivalo kakih 14 sovjetskih letal vrste Super-Rata. Ogledno letalo je nato napravilo nekaj dobrih posnetkov o napravah na letališču in se vrnilo domov. Potem so dragocene posnetke razvili in takoj nato so se italijanski in nemški letalci zbrali, da bi fotografirali primerjali z zemljevidom tega oddelka. Naslednje jutro je poveljnik jedinice italijanskih lovskih letal z velikim veseljem prejel povelje za odhod. Takoj sta vzletela dva italijanska lovca, ki sta jih spremljala dva nemška in odbrzeli so v smeri nedavno odkritega sovjetskega letališča. Hip nato so letala s strojnimi obsejala novo letališče.

Nemška letalska sta v nizkem letu z bombami obdelovala sovjetska letala vrste Super-Rata. Sovjetski letalci so planili proti svojim letalom, a jih niso mogli doseči ob pravem času. Skupina italijanskih lovcev je priletela v višini deset metrov nad zemljo in jih obstreljevala. Hip nato je bila večina boljševiških letal že v plamenih. Italijanska skupina je v nizkem letu ponovila napad štirikrat, dokler od vseh letal

Poročila o vojni na Daljnem vzhodu

Saigon, 31. marca. s. Japonsko letalstvo je večkrat ponovno napadlo avstralsko vojno pristanišče Port Darwin. Razen tega so japonski letalci z bombami obmetavali tudi vojno pristanišče na Novi Gvineji, Port Moresby.

Tokio, 31. marca. s. Agencija Domei poroča z otoka Celebesa, da so se brezopojno vdali ostanki holandskih čet, ki so se nadaljevale z odporom proti Japoncem v okolici Malila in Palapa na severnem obrežju zaliva Bone. Holanci so se vdali 27. marca. Z dajo ostalih oddelkov, ki so se držali v Kren-

Indija in njeno stališče do angleških predlogov

Indijci so pred odločitvijo: ali doseči neodvisnost z mirom ali nadaljevati suženjstvo z vojno

Tokio, 31. marca. s. V zvezi s sedanjim bivanjem in delom angleškega ministra St. Crippsa v Indiji pripominjajo, da bo indijsko ljudstvo moralo zelo drago plačati angleške predloge, ki jih bo morda sprejelo, predloge, ki se na drugi strani omejujejo le na to, da Indija postane angleški dominion in to šele po vojni. Dočim si Indija želi popolno neodvisnost. Japonsko časopisje poudarja poleg tega tudi, da bi Anglija, če bi ji bilo res kaj za dobro Indije, morala poiskati rešitev indijskih notranjih vprašanj, ki so doslej ovirala napredek te dežele, ter primerjati v tem oziru politiko Japonske, ki v rešitvi teži za tem, da bi se Indija res osamosvojila.

Rim, 31. marca. s. Reuter poroča, da so Indijci že takoj ob prvih Crippsovih predlogih zelo črnogledi. Odločitev uvedbe indijske neodvisnosti na čas po vojni so v mnogih indijskih krogih sprejeli z nezadovoljstvom. Ti krogi so upali, da bo

Rim, 31. marca. s. Na običnem zboru delničarjev Banke d'Italia je guverner dr. Azzolini imel dolgo in izčrpno strokovno poročilo o splošnem ter italijanskem gospodarstvu in denarnem položaju. V začetku je počastil spomin vojvode d'Aosta, čigar kolonizatorsko delo je v gospodarskem pogledu bilo bistveno zvezano s tem osrednjim državnim denarnim zavodom. Nato je pozdravil bojevnike vseh vrst orožja, ki se na nešteti bojiščih bore za zmago.

Iz obsežnega strokovnega poročila posnemamo naslednje misli:

Razširitev spopada na nove evropske države, nato pa na azijsko in ameriško celino, je dala sedanjim vojni svetovni značaj in je še bolj ločilo gospodarstva velikih zemljepisnih prostorov. Zaradi tega so navzlic različnemu obsegu gospodarske vprašanja v različnih vojskujočih se državah zelo podobna in zahtevajo v bistvu podobne spremembe in ureditve.

Povsod so se potrebe zasebne porabe morale podrediti potrebam vojne preskrbe. To je povečalo porabo surovin in delovne sile. S tem se je v vojskujočih se državah zmanjšala brezposelnost, se pokazalo pomanjkanje strokovnega delavstva in se zaradi tega v vedno bolj rastoči meri uporablja mladinska, ženska in nestrokovnjska delovna sila. Določene skupine držav so morale sporazumeti za premeščanje delavskih množic v središča, kjer je zaposlitev delavstva bolj koristna za cilje totalne vojne.

Druga splošna taka prikažen je vedno večji poseg države v narodno gospodarstvo. Država hoče s tem gospodarstvo nadzorovati in voditi njegov razvoj po skladnem urejanju izdelave, porabe, cen in izmenjave s tujino.

vrste Super-Rata ni ostalo drugega kakor kako krilo ali nepoškodovan trup in dokler ni razneslo hranilnike za bencin. Ko se je poveljnik preprčal, da so vsa ruska letala uničena, se je odpravil za let nazaj. Toda v tako smelem letu je kaj lahko, da letalec odnese kako prasko. Tako je izstrelil zadnji vod za olje v poveljnikovem letalu in olje je brizgnilo na vse strani, mu zamazalo obraz, naočnike, obleko in vse orodje v letalu. Kmalu je bilo vse pokrito z gosto plastjo olja, ki je pristajanje še bolj oteževalo.

Toda naposled se je vseh šestnaest letal vrnilo na odletno postojanko in v znak zmage plahutalo s krili. Tu so jih veselo sprejeli tovariši, ki so jih že čakali. Kaldor dostavlja, da si je dosti težko misliti lepšega primera za tesno sodelovanje med Italijo in Nemčijo, kakor se je izkazalo v tem napadu. Nemško ogledno letalo je italijanskim lovcom in dvema nemškima tovarišema prineslo dragocene podatke in tako so lahko napadli in uničili celo sovjetsko letalsko edinico, desetih Super-Ratov.

Nemško vojno poročilo:

Pomorska bitka v Severnem ledenem morju

Hitlerjev glavni stan, 31. marca. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja naslednje uradno vojno poročilo:

V Donskem področju so bili v srditih bojih odbiti močni napadi sovražnika ter je bilo uničenih devet tankov.

bangu, se je končal odpor holandskih čet in s tem je tudi končano čiščenje terena od strani japonskih sil. Pri zadnjih vojnih nastopih so Japonci zajeli 5000 Holancev, 25 železniških voz ter znatne količine vojnega materiala in streliva.

Rim, 31. marca. s. Uradno je bilo objavljeno sporočilo o ustanovitvi vojnega sveta za Tih ocean. V njem bodo predstavniki Avstralije, Nove Zelandije, Kanade, Kitajske, Velike Britanije in Združenih držav. Roosevelt je odločil, da se bo ta vojni svet prikratk sestel 1. aprila v Beli hiši v Washingtonu.

neodvisnost pomagala, da se bo lahko takoj začelo nacionaliziranje ministrstva za indijsko narodno obrambo, dočim je Cripps to možnost odločno izključil.

Nočjo ali vsaj jutri bo že znano, kakšna bo končna odločitev voditeljev raznih strank. Ta menica z odločenim izplačilom spominja Indijce na menico Lloyda Georgea, ki je Anglija po zmagi ni plačala, čeprav je Indija prelila toliko krvi. Razen te prve črnoglednosti agencija Reuter nič ne pove, kakšna bo končna odločitev Indijcev.

Pariz, 31. marca. s. Iz dobro poučenega vira se je zvedelo, da se bo proces proti krivcem francoskega zloma v Rimu nehal 14. aprila letos in da bo odložen za neodločen čas. Obnovili ga bodo kasneje v drugi obliki, ki bo bolj odgovarjala ciljem, ki jih zasleduje vlada maršala Petaina.

Gospodarski položaj Italije v drugem letu vojne

Važni načelni govori o urejanju blagovnega in denarnega gospodarstva po zahtevah sedanjih časov

Ameriška zapora nad premoženjem nasprotnih držav je bila glede Italije samo demonstracija in brez uspeha, saj ameriško imetje v Italiji močno presega italijansko imetje v Združenih državah.

Vpliv dolarja se vedno bolj omejuje na ameriško celino, zelo pa se je razširil zadnje čase vpliv japonskega jena. Ob porazu Jugoslavije in Grčije se je v Evropi raztegnilo področje nemške marke in italijanske lire.

Po skoraj vseh vojskujočih se državah se je bolj ali manj povečal javni dolg. S tem so se najprej pomnožili dohodki zaradi povečane vojne izdelave, po drugi strani pa se je skrčila izdelava dobrin za splošno rabo, čemur se je pogosto pridružilo tudi zaprtje zunanjih tržišč, ki bi bila to blago sicer lahko dobavljala. To blago za splošno uporabo se je zredilo tudi na notranjih trgih. S tem se je omejila možnost za trošenje denarja in seveda tudi možnost za porabo, k čemur so pripomogle tudi vedno obsežnejše omejitve v porabi življenjskih potrebščin. Pomnožitev dohodkov in omejitev potrošnje je povečala denarne prihranke, ki so se še bolj usmerili v naložbe na nepremičnine, zlasti pa v nakup delnic. Vse to daje tudi poguma spekulacij, po drugi strani pa je omogočilo močnejše izdaje državnih obveznic. Te so ljudje kupovali neposredno ali pa so jih kupovale banke, ki imajo na razpolago veliko gotovine. Razpoložljiva gotovina se zaradi omejitve v porabi življenjskih potrebščin zaradi urejanja cen in zaradi zapora nad naložbami v nepremičnine vedno bolj obrača k nakupovanju javnih zadolžnic. S tem gre razpoložljivi denar za izdelavo in porabo tistega, kar je danes bistveno.

To se je pokazalo po vseh državah, kjer se zaradi sedanjih razmer javni dolg veča. Nikjer pa ni bilo mogoče doseči cilja, ker nikjer niso in tudi ne morejo sredstev, potrebnih za doseg cilja, izkoristiti do zadnjih posledic.

V drugem letu vojne so vse banke za izdajanje denarja izdajale vedno nagelje povečevala. Dokler bo še kaj možnosti za svobodno nakupovanje blaga, bo to dejstvo cene vedno zviševalo, cene bodo vplivale na javni dolg ter ga bolj in bolj množile. Prepoved zviševanja nekaterih cen, nadzorstvo nad drugimi cenami, ustvaritev tako imenovanih blagovnih tipov, doplačila države posameznim izdelovalcem, vse to je bolj ali manj zadržalo dviganje cen.

Dvig cen je splošen in se kaže v njihovem imenskem porastu in pa v poslabšanju blaga, ki ga je mogoče dobiti po nezvišanih cenah. Proti dvigavanju cen je mogoče nastopiti samo z ukrepi, ki omejujejo povpraševanje in preprečujejo zredčenje blaga na trgu. Treba je preprečiti možnost za prevelike nakupe. Zato so uporabljali različne načine, med drugim tega, da so skušali ljudi pregovoriti naj svoje prihranke nalagajo za državo in sicer tako, da bi bili ti prihranki lastnikom na razpolago šele po preteku določene dobe po končani vojni. To nalaganje je bilo povsod prostovoljno, pač pa so ga oblasti svetlovala, pospeševala.

Položaj na italijanskem gospodarskem področju je odvisen od nadaljevanja vojne in od posebnih politično-gospodarskih razlogov, ki so: celota vojaškega napora Italije kot velesile z ozirom na njene blagovne in človeške vire, njene izdelovalne

pripravljenosti in potreb civilnega prebivalstva, z ozirom na tržišča, ki so Italiji na razpolago in z ozirom na možnosti, da dopolni svoje lastne vire z uvozom od drugih ter sindikalna korporativna organizacija, ki daje državi orodje za vodstvo gospodarske delavnosti. Na področju izdelave so v letu 1941. izginili učinki prehoda v vojno stanje in se je začel izdelovalni red kakor ga zahteva dolga vojna. Zmanjšalo se je delo industrije iz mirnih časov, ki se je omejilo na kritje bistvenih potreb prebivalstva. Delovni urnik se je ponekod zmanjšal, drugod zvečal, delovna sila se je premeščala, izdelava povečala ali pomanjšala, kakor je to zahteval položaj.

Pri industrijski izdelavi je država še bolj razširila način zapore in razdaljevanja surovin ter pogonske sile. Nedavna uvedba civilne delovne službe podreja državi tudi razdeljevanje človeške delovne sile. Toda visoka cena za tiste izdelke, katerih izdelava in prodaja je še prosta, vplivajo na redne razmere v izdelavi. Ta vpliv ne odgovarja koristnosti izdelkov. Če bi to dolgo trajalo, bi utegnilo resno škodovati izdelavi blaga, ki je pod nadzorstvom in ki je v socialnem pogledu najvažnejše. Zaradi tega je potrebno uvesti nakaznice za vse glavne izdelke.

Po drugi strani pa cene za blago čigar prodaja ni svobodna, ne smejo biti preniske z ozirom na mezde, plače in dohodke.

Težava italijanskega gospodarskega vprašanja izvira iz objektivnih pogojev, katere povzroča izdelava v vojnem času in izvira deloma celo iz dobro upravičene državne politike, ki vpliva na izdelavo in izboljšuje njene denarne uspehe. Da se ta težava olajša, je treba preprečiti, da bi denar, ki se je nabral pri ustvarjanju bogastva, uveljavljal ves svoj vpliv.

O uspehu zadnje letine, je guverner poudaril, da je vsa potekla že v času, ko je država bila v spopadu. Zaradi tega je tudi poljedelstvo bilo deležno različnih vojnih pretresov. Vsekakor pa so italijanski kmetje deloma bili novemu položaju kos, kar priča primerjava pridelanih količin s poprejnimi leti. Če je pa v celoti kmečki pridelek bil manjši kakor prejšnja leta in na nekaterih predelih ni pokril tistega, kar je treba smatrati za redno porabo, vendar ni moči reči, da bi uspehi v poljedelstvu bili neugodni, zakaj mogoče je bilo ustrezni zahtevam oboroženih sil in civilnega prebivalstva, ne da bi iz tujine uvozili kaj posebnega. Obdržali pa smo običajne izvozne tokove.

Vljudno sporočamo vsem naročnikom in kupovalcem, da so cene listu zopet stare, to je 40 cent. v prodaji in 6 lir mesečno za naročnike.

Vesti 31. marca

Svedska je dala v promet železni kovani denar po pet oerov.

V Londonu je bilo v nedeljo zvečer veliko javno zborovanje, na katerem so sprejeli sklep, s katerim zahtevajo od vlade, da ugodni splošni zahtevi javnosti po organizaciji druge fronte, poročajo iz Stockholma.

Venezuelske vojne ladje so položile mine v zalivu Paria in je tako onemogočile ladijski promet med otokom Trinidadom in obrežjem Venezuele. Iz Camberre poročajo, da se je v Avstralijo vrnil avstralski ekspedicijski zbor s Srednjega vzhoda in bo sedaj branil domovino.

Iz Budimpešte prihajajo poročila, da je večeraj po vsej južni Madžarski snežilo. Silen snežni metej je pretrgal vse železniške zveze med nekaterimi mesti, z mestom Ujvidekom pa tudi telefonskih in brzojavnih zvez ni več. Živo srebro se je znova znižalo na 10 stopinj pod ničlo.

Kakor poročajo iz Varšave, so zdaj izgotovljeni načrti za popravilo krajev, ki so jih boljševiki pred begom divjaško uničevali. Samo v Kijevu, kjer je bilo 700.000 prebivalcev, je GPU zaprla več ko polovico moškega prebivalstva.

Znatilno zanesljivost je pokazala britanska propaganda s prikazom napada angleške mornarice na pristanišče Saint Nazaire v zasedeni Franciji. Včeraj zjutraj ob 4.45 je londonski radio javil da se je v celoti posrečil angleški napad na pristanišče in da so se vrnilo domov čete, ki so sodelovale pri tem podvzetju. Toda ob 5.40 je Reuter objavil poročilo svojega posebnega poročevalca, ki je slavil uspehi in rezultate tega nenadnega napada in dobesedno rekel, da je bil napad precej drag. Velik del čet, ki so sodelovale pri operacijah, je bil ubit ali pa je padel v ujetništvo.

35 visokih funkcionarjev ameriškega vojaškega urada je takšnih, da so bili že člani komunističnih organizacij. Tako je izjavil predsednik odbora ameriške poslanke zbornice Diaz. Pozval je te uradnike, naj odstopijo s svojih mest. V pismu, naslovljenem na podpredsednika odbora, je predsednik Diaz dejal, da je eden glavnih uradnikov vojnega urada Amurice Parmele, ki je pisatelj raznih knjig z revolucionarnimi težnjami in obenem posepeševalec tako imenovane teorije nagote v modernem življenju. Ta mož ima letno plačo 5.600 dolarjev.

Najdaljša zveza za brezlični prenos slik bo začela prihodnji mesec delovati med Tokijem in Buenos Airesom v Argentini. Razdalja med tema dvema krajema znaša 18.365 kilometrov.

Za 50. rojstni dan je poslal Hitler letalskemu maršalu Milch svoj eliko z lastnoročnim podpisom. Nemški maršal Goering pa je osebno obiskal maršala v letalskem ministrstvu in mu izrekel svoje čestitke.

Stare mesarske stojnice že padajo

Do velike noči bo prostor pred novimi tržnicami že očiščen in pregleden

Ljubljana, 31. marca.

Na večerajšnji ponedeljek so začele peti sekire in kladiva na starih lesenih mesarskih stojnicah. Deset in desetletne priče delavnosti ljubljanskih mesarjev so prišle padati. Idile skoraj srednjeveških kramarskih stojnic je zdaj konec. Kdor si hoče še enkrat ogledati značilni del ljubljanskega tržnišča, ta mora pohetati, kajti zadnje urice so odbile. Še dan ali dva, pa ne bo o lesenih stojnicah niti sledu. Prav zanimivo bi bilo brati, kaj vse je viselo na kaveljnih teh preprostih stojnicah od takrat, ko so bile postavljene, pa do danes. Prav govorijo bi bile na desetine in desetine napolnjenih vlakov z najrazličnejšim mesom. Ljubljanske gospodinjice so imele dolga leta od svoj paradiž, ko so izbirale in izbirale samo najboljšo koso mesa samo, da bi ustregle svojemu močiku in tistim, katerim so kuhale. Marsikatero pikro so morali mesarji slišati od gospodinjic zaradi mesa, ki ni bilo takšno, kakršno so si zaželele. Jaj, koliko denarja je bilo že na teh izbranih mesarskih stojnicah! Da, koliko spominov stare Ljubljane je zvezanih s temi stojnicami. Koliko dela, koliko truda je bilo že na teh stojnicah, katerih se bomo brez leto dni le še medlo spominjali, in ne smemo tihiti: marsikateremu mesarju in prekupevalcu je v teh skromnih lesenih stojnicah padlo toliko denarja v dobro, da si je postavil lično hišico, če že ne kar lepo stavbo. Pa kaj bi tisto. Kdor je bil priden in varčen nekaj časa, ta si je res lahko postavil svojo streho in dom.

Tako — in zdaj je teh mesarskih stojnic konec. Za njimi se dvigajo lepe, moderne tržnice, ki bi bile v čast tudi vsakemu večjemu mestu, kakor pa je naše. Mojstru Plečniku kot zasnovalec teh imenitnih tržnic smo res lahko hvaležni, da nam je poskrbel tako lepe nove mesarske tržnice. Stare lesene podrtje se zde kakor neboljgledni pred mogočnim dolгим stebrovjem novih tržnic. Je, kdor se je na svoje oči prepričal o imenitnosti moderne tržnice, bo vedel enili, koliko je naša Ljubljana pridobila z njimi. Nele, da so sila praktične, ampak so tudi mestu v velik okras. Saj hovek ne bi niti pričakoval, da bodo pod tem silajnim krovom dobili streho naši mesarji. Razen moderne klavnice, umetnih ledenice so zdaj dobili še sijajne stojnice.

Ze večerajšnji dan je padlo precej starih stojnic, danes in jutri pa bodo odstranili še ostale. Menda, edine, ki jih bodo pogrešale, pa bodo tržne podgane, ki ne bodo imele nikjer več tako prikladnega kraja, kjer bi se pasle in obilovale mesarske tualo in plohe. Morda je včasih le kje na njih kaj ostalo, čeprav moramo priznati, da so se mesarji res trudili, da so bile čeprav skromne stojnice vedno vzorno čiste. Tudi podganam in mišim je torej odklenalo. Za velikonočne praznike bodo gospodinjice dobivale meso že v novih tržnicah.

Velikonočni obredi v stolnici

Cvetna nedelja, rahlo mrzla in meglena, je bila v Ljubljani praznovana po navadi. V stolnici je bila ob 8.15 korarska ev. maša, nato pa slovesna blagoslovitev oljk. Po slovesni maši ob 10 se je pel slovenski pasljon. Lepe so bile blagoslovitve oljk in butar tudi po drugih cerkvah. Opažati pa je bilo kljub temu tuintam prav lepe butare, na katerih so bila navezana jabolka skupno s pomarančami.

Za veliki teden so drugače določeni v stolnici vsi v liturgiji predpisani obredi velikega tedna. V eredo, četrti in petek se vselej prično ob 16 cerkvene molitve.

Veliki četrtak, 2. aprila je ob 6.45 prva sveta maša, med mašo obhajilo vernikov. Ob 8 je velika škofova sveta maša. Med mašo je slovesno blagoslovitev svetih olj ter obhajilo duhovnikov in vernikov. Po sv. maši prenese sv. Rešnje Telo v božji grob. Nato je umivanje nog 12 starčkom. Zvečer je ob 19 do 20 skupna molitvena ura.

Veliki petek, 3. aprila: ob 5.30 križev pot, nato skupna molitvena ura. Ob tri četrti na 9 se prične cerkveno opravilo (slovesne molitve, pasljon), potem odkrije in češčenje sv. Križa. Nato prenese sv. Rešnje Telo iz božjega groba na veliki oltar, kjer je kratka maša predposvečenega. Po sv. maši se sv. Rešnje Telo prenese v božji grob, kjer ostane izpostavljeno. Zvečer ob 19.30 je postna pridiga prevz. g. škofa dr. Rozmana, nato pa zapoje zbor ljubljanskih bogoslovcev slovenski pasljon, ki si je zaradi svoje lepote kakor tudi radi krepko dovršenega zbora pridobil že lepo tradicijo.

Velika sobota, 4. aprila: ob 5.30 zjutraj blagoslov ognja. Ob 8.15 se prično drugi obredi: pojo se prerokbe, blagoslovi se velikonočna sveča in kresna voda. Okrog 9.45 se začne slovesna sv. maša, po listu se zapoje velikonočna Aleluja. Popoldne ob 14.30 je blagoslov jeslvin. Ob 16 so slovesne jutranjice in nato vstajenje.

Velikonočna nedelja, 5. aprila: Ob 5.30 blagoslov jeslvin. Ob 5.45 pridiga, ob 6 sv. maša. Ob pol 10 slovesna pontifikalna škofova sv. maša. Po sv. maši podeli prevz. g. škof papežev blagoslov.

Francie Jamnee:

Rožica

Roman o šepasti deklici

Onstran livade, kjer vrba dviga svoje tožne, nežno rdeče cvetove, slične jorgovanu z onega sveta: onstran greda, kamor ni dovoljen zlatim pavom sem utrgal v pustini ta sinji evišč. Poleg svišča sem utrgal tudi ta vres, ki je rdeč ko sonce. O cvetova, kdo sta? Kakšen je vajin smisel? Zakaj tako poudarjata svoj obstanek, tako, da me obhaja groza?

SVIŠČ.

Cista grenkoba sem, ki sem odeda v sinjo obleko. Ljuba mi je pustinja. Prav tako kakor ti, ljubim tudi jaz južni veter, ki vije breze, in gorski potok, ki klokoče! Kakor ti, tudi jaz zagrenjenjem vae, čemur se približam. Ko se lovec krepča pri potoku, v katerem se kopam jaz, prežema tudi njega tolika grenkost, kakor tebe, ko pijes iz potoka, v katerega se je potopila ona, ki je daleč od tebe. Kaj nisi govoril o mladi deklici iz davnih časov, ki je nekega snežnega večera pustila ples, da bi pričarala ljubezen?

Sedla je v suho senco, a tačas se je zbudila tašča. Toda zarocenec ni prišel na sestanek in duša mlade deklice se je napolnila z grenkosti, kakršna je moja. In od tedaj je najrajši nabirala moje cvetove, dokler ni, ko se je dokončno navela čala življenja, našla v obliki moje čašice spomina na svojo plesno obleko, in na svojih usinah grenkobo svojih.

VRES.

Cista samota sem v rožnati halji. Največ zablodim kdaj in kdaj v dolino, kjer me išče evišč. Tisti namreč, ki so grenki, najdejo svoj mir v samoti. Toda moje kraljestvo je pečeni in zapuščen breg, toda moja zapuščenost mi ne zadaja

Ljubljanske gospodinjice bo gotovo zanimal vrstni red mesarjev po tržnicah. Začnši s prvo tržnico pri Kresiji bodo razdeljeni takole: Mesnica št. 1. Jesih Jakob, št. 2. Ocvirk Franc, 3. Smoljan Anton in Rotar Pavel; 4. Kocijan Alojz in Bizilj Anton; 5. Zan Ivo in Dolinšek Pavel; 6. Koprivec Josip in Gornik Anton; 7. Kastelic Alojz in Ahlin Franja; 8. Babšek Franc in Gruden Anica; 9. Gregorc Anton in Černe Karel. V naslednji, drugi tržnici: 10. Rezar Franc; 11. Petrič Jakob; 12. Černivec Franc in Anžič Miha; 13. Novak Anton in Lavtižar Franc; 14. Kumar Matija in Česek Alojz; 15. Remec Franc in Volkar Franc; 16. Jesih ml. V tretji tržnici: 17. Ham Jož; 18. Selan Franc; 19. Zajc Franc; 20. Nered Jože in Janež Ivan; 21. Stupnik Franc in Paternoster Josip; 22. Dolničar Franc in Kocijan Jože; 23. Škerjanc Anton. V zadnji tržnici ob Zmajskem mostu: 24. Zupančič Anton in Krašovec Franc; 25. Jagodic Franc in Stanič Alojz; 26. Javornik Jože in Jesih Alojz; 27. Rozman Martin in Hartman Herman; 28. Rode Avgust in Povše Karel; 29. Rode Franc in Novljan Franc; 30. Javornik Ivan.

Z razdelitvijo prostorov so mesarji zadovoljni. Prav tako so zadovoljni z notranjo ureditvijo novih stojnic. Vsi mesarji bodo plačevali za nove stojnice mesečno najemnino, ki pa je zmerna in jo bo lahko vsak zmogel. Nove tržnice se bodo s temi najemnina amortizirale v 25 letih kakor so strokovnjaki izračunali. Danes popoldne bodo dobili najemnino od svojih stojnic že ključje. Na trgu bodo ostale še nekatere barake in to barake štirih klobasari, dveh branjev in enega prodajalca dišav. Vse ostale stojnice bodo padle. Čez 14 dni pa se bodo morali tudi ti preseliti. Mesta občina je postavila za njih med obe stebrišči med mesarskimi stojnicami nove lične omare. Čez 14 dni torej bo ostal ljubljanski trg res brez vsakih barak in ureden tako, kakor zahtevajo sodobne prilike. Ko bo urejeno pozneje še stebrišče ob Kresiji, se bodo tja preselili še ostali prodajalci, ribiči, prodajalci mlečnih izdelkov in medarji. Tudi na Pogačarjevem trgu bo ostala potem, ko bodo preselili Ferantov evetišni paviljon, le še velika tržna lopa, ki je last mestne občine. Torej: čez 14 dni bo ljubljanski trg kakor prerojen.

Rokodelski oder je uprizoril

Finžgarjevo »Verigo«

Ljubljana, 31. marca 1942.

Sinoči je uprizoril igralski zbor tega odra to lepo ljudsko igr. Snovna vsebina ji je prikazovanje zgodbe, kako nastane med Markovo in Mejačevim kmečko hišo spor zaradi stare verige, ki jo je pobral Marko pri Mejačevem vozu in ki jo je bil posodil Mejaču pred desetimi leti. Mejač to zanika in trdi, da je veriga njegova. Iz tega se rodi med obema družinama velik spor, tožba in končno se kaže, da bo prepri razgrajl srčne vezi med Markovo Micko in Mejačevim Janezom, njenim ženinom. Prepri in jeza pa se spre. vržeta v grde oblike, v grdo medsebojno nagajanje in celo v tožbo. Vse čas pa miri in skuša poravnati razdražene sosedje Markov ded Primož in ponovno poudarja, da je predvsem treba medsebojnega potrpljenja in ljubezni. Da konča, nlepi spor med sosedji, vrže Primož verigo, ker je prav ta vzrok spora, v krnico, a pada sam v vodo in utone. Ta nesreča spametuje sovražne sosedje, da pozabijo na sovraštvo.

Ideja drame je v misli, da strasti, da sovraštvo, rojeno iz malenkosti, prelepi ljudsko dušo tako, da išče v temi, »ne vidi pa velikih resnih ciljev, do katerih vodi pot ljubezni.« Zares lepa, prava ljudska drama z globoko in pri tem jasno vidno poučno mislijo!

Ko smo gledali to podobo slovenskega ljudskega življenja, v bistvu poštenega, toda včasih v strasti epačnega, smo videli v njem mnogo, kar je pristno naše, naše v lepem smislu. Poleg tega je pa v igri tudi jezik krepak in bogat v ljudskih izrazih in podobah ter rekli.

Uprizoritev je bila vobče odlična. Prizori so se odigravali gledko, mestoma z nekoliko naglo. V dialogih, ki se v njih odigrava hud prepri in kreg, naj nekoliko popusti prehud poudarek! Ljudje teh besedi so nekoliko prehudi, samo jeza jim narakuje »hude« besede. — Po kvaliteti igranja je bil na čelu stari Primož. Za njim sta pa imenito režila svoji vlogi Marko in Mejač. Prav dobro sta bili kreirani vlogi Janeza in Micke. Pogodili sta vlogo tudi Mina in Liza.

Scenarija na povečanem odru je nudila vse potrebno za predočevanje prizorov. Poudariti moram tudi to, da je bila uprizoritev slovenske narodne igre ugodna sprememba v primeri z dosedanjimi v letošnji sezoni. Igra je napolnila dvorano in bo pri novih uprizoritvah pripeljala še novih gledalcev.

Dr. M. G.

S Hrvaškega

22. t. m. je posebno odposlanstvo bolgarske mladine »Branika« obiskalo grob očeta hrvaške domovine Starčevića. Ob tej priliki je poslanstvo položilo na grob venec. Potem ko so položili venec na ta grob, je poslanstvo odšlo še na Mirogoj, kjer so položili venec na grob hrvaških mučnikov. Član »Branika« so bili tudi na Wagnerjevem večeru v hrvaškem državnem gledališču. Potem pa so odptovali nazaj v Bolgarijo.

Pred tednom je bilo v hrvaškem Glasbenem zavodu zanimivo predavanje o »Duhovnem življenju Romunije«. O tej temi je predaval romunski književnik Liviu Rebreanu. Na predavanje je prišlo mnogo odličnega občinstva, ki je prostorno dvorano napolnilo do zadnjega kotička. Na predavanju so bili med občinstvi tudi Italijanski poslanik Cacerano, svetnik nemškega poslanstva von Troll in drugi.

Organizacija hrvaške letalske mladine je 25. t. m. odprla zanimivo razstavo pod naslovom »Hrvaška krila«. Razstavljenih je precejšnje število letalskih modelov. Razstava bo odprta do vključne. ga 6. aprila. Svoje modele razstavljajo vsi modelarji iz cele Nezavisne Hrvaške Države. Ob tej priliki so bile izdane tudi posebne poštne znamke, katere je bilo, oziroma je mogoče kupiti tudi pri razstavi sami.

Iz Nemčije je prišel pred dnevi znani nemški učenjak dr. Thiesen. V Zagrebu je imel zanimivo predavanje na tehnični fakulteti.

Velika in lepa katoliška cerkev na Trešnjem v Zagrebu bo prav kmalu dokončno sezidana. Cerkevna občina šteje zdaj že čez 20.000 župljanov. Cerkev je bila že pred leti za silo dograjena in tudi posvečena patronu sv. Joželu.

Po vseh krajih Hrvaške Države, predvsem pa po večjih mestih se živahno pripravljajo za praslavo ustanovitve Nezavisne Hrvaške Države.

Velika in lepa zagrebska katedrala bo dobila novo lice. Veo veliko stavbo bodo prenovili. V ta namen je samo Hrvaška Država darovala 1 milijon kun, pa tudi ostalih dobrotnikov je že lepo število.

Protimasonska in protiboljševska razstava, ki so jo priredili tudi v Osijeku, je v vsakem pogledu uspeša. Z prvimi dan je razstavo posejilo okrog 700 meščanov. Razstavo je odprl hrvaški minister Torič. Preteklo nedeljo pa je razstavo posejilo celo nekaj več kakor 2000 ljudi. Vsak obiskovalec je pri obisku razstave dobil tudi brezplačno kinematografsko vetopisico, da si je potem lahko ogledal zanimivi film »Zlato večnega Jada«. Tisti posetniki pa, ki so prihajali iz okolice, pa so imeli na železnihah polovično vozino.

Hrvaško ministarstvo za obrt in veleobrat je izdalo dodatno tolmačenje o tem, koliko sme posameznik nositi iz kraja v kraj živeža. Krušne moke je mogoče nesti do 1 kg. koruzne moke je mogoče prenašati 3 kg, krompirja 5 kg, mesa, elanine ali pa svežega mesa v višini 3 kg. Tako se more v eni pošiljki poslati ali prenesti iz kraja v kraj do 10 kg živeža. Za večjo količino pa je potrebno imeti posebno dovoljenje.

Novice iz Države

Omejitev izdelovanja in prodajanja koles. Agencija Stefani javlja, da je korporacijsko ministarstvo v nizu svojih odredb o nadzorstvu nad izdelavo in potrošnjo raznih predmetov, izdalo tudi novo določilo, ki urejajo izdelavo in prodajanje koles. Tako je odslej prepovedano izdelovati drugačne vrste koles kakor pa so običajna polovalna kolesa, ki se prodajajo po enotni ceni 750 lir, dalje športna tekmovalna kolesa, ki se prodajajo po 900, in otroška kolesa, ki se sedaj v državi prodajajo po 620 lir. Vse druge vrste koles je treba nehati izdelovati, že izdelana kolesa pa se smejo prodajati še do konca junija tekočega leta, vendar pa njihova cena ne sme biti višja kakor pa je cena tipiziranih, poprej navedenih treh vrst dovoljenih koles. Na vsako kolo mora izdelovalec z najmanj 10 milimetrov visokimi črkami napisati ceno kakor tudi svoje ime ter tovarniško število in tip.

Tipizirane vrste klobukov. Nova uredba korporacijskega ministarstva uvaža tudi posebne vrste moških klobukov enotnih tipov, ki bodo imeli svoje stalne in enotne cene. Izdelovati se bodo smele na novo le štiri vrste klobukov in sicer bo prva vrsta veljala 85 lir, druga vrsta 135 lir, tretja 134 lir in četrta vrsta 170 lir, odnosno 178 lir, če bo na klobuku še kakšen poseben okras. Obenem je bil določen tudi način, po katerem se sme pripravljati klobučevina za vse štiri vrste. Dosedanje zaloge drugih vrst klobukov se bodo smele prodajati še do konca maja letošnjega leta, pozneje pa tudi, vendar pa cene ne bodo smele biti nikdar višje kakor pa cene tipiziranih klobukov.

Velikonočne liturgije v Vatikanu. V četrtak bo v papeški kapeli v Vatikanu slovesna sveta maša, ki jo bo bral dekan kardinalskega zbora Granito Pignatelli di Belmonte, navzočen pa bo tudi sv. oče. Po maši se bodo vsi podali na božji grob. Na veliki petek bo papež prejel sveto obhajilo, v soboto pa bo slovesna procesija, ki jo bo vodil eden izmed kardinalov.

Pred dnevi so zaključili v hrvaški Mitrovici popis vsega živeža, ki ga bo prevzel prehranjevalni urad.

»Pravijo, da poje... da poje tako nežno, da ga ljudje ne morejo slišati, temveč samo živali in stvari, ki se zbiraio vase... in to samo opokne, ko zavladala velika tišina.«

»Gospod des Arbailles,« pravi Johannes, »izredno lepo vas je poslušati, ko tako govorite o botaniki...«

»O botaniki,« pripomni gospod d'Atchuria. »če je gospod Tom kralj cvetov, katerih cvetka je potem kraljica?«

»Jaz vem!« vzklikne Rožica. »Lazarka!«

Tako je ob tem nedolžnem in ljubkem kratko. Časenuj potekel čas, dokler ni bilo spet treba za mizo. Ujec Tom je predlagal:

»Kako bi bilo, če bi zanesli svoje košarice v gozd? Ne bom šel daleč od tod... rad bi utrgal samo cvet belogledke in pregledal svoje rosike.«

»Pojdite... Jaz bom ostala,« je rekla Rožica. »Le kaj ti ne pride na misel? Zakaj pa?«

»Ne maram vam biti v nadlego... Morali bi iti preveč počasi.«

»Kako je dobro!... Divja Rožica, ki hoče, da jo prosimo!«

Rožica ožojno vstane. Njena desna rama je nekam privržena, ker se ji roka odpira na lepo palico. Rožica je ljubka v tem položaju. Zakaj ji, kakor se zdi, to rahlo šepanje daje čas, ko je še milejši od njene ljubečnosti? Mar je to, kar ljudje čutijo do tega otroka, ožojnost ali sočutnost? Ah! Gotovo ne! Sijaj njenih zob in njenega smeha ter srebrna bledica tega ponosnega podbradka bude dragocene občutke pri onem, ki čuti, — kakor Johannes v tem času — da na njemu počiva ta pogled, katerega zemica je siva... Kapico si da na svilene, pepelnate lase in popravi na halji kristalno zaponko, v kateri je lat šebojvega cveta.

Ujec Tom, Rožica, Luce, Marquita in Johannes gredo v bližnjo dolino. Zmedena zaradi Jo-

Za Veliko noč kupite dve lepi knjigi napete vsebine: Osendowskega

»Ljudje, živali in bogovi«

in Haggardovo

»Dekle z biseri«

Kupujte knjige Slovenčeve knjižnice!

Literarni večer Ivana Albrehta

Ljubljana, 31. marca.

Snoži je priredil pisatelj in prevajalec Ivan Albreht v prijazni dvorani Delavske zbornice svoj literarni večer. Navzoči so bili tudi zastopniki Vse. Komisarjata, Italijanskega kulturnega inštituta, mestne občine, drugih oblasti in društev.

Glan Narodnega gledališča g. Valo Bratina nas je z uvodnim pozdravom spremil za trenutek v deželno poezijo. Malo ljudi je bilo v dvorani, pa so ti s toliko večjim veseljem in ljubeznijo do lepe besede sprejemali tisto, kar je bilo na programu.

Univ. prof. dr. Fr. Veber je zatem kratko očrtal pesnika kot misleca in podal nekaj filozofskih razmišljanj o človeški nalogi, duhu resničnosti in človeškosti zavesti. Članica Narodnega gledališča ga. Gabrijelečeva je toplo recitirala nekaj pesmi o materi, njeni boleznij in bolečinah. Najbolj sta ugajali »Ljubeca mati« in pa »Mati govori, za kar je bila deležna toplega odobravanja. — G. Valo Bratina pa nam je v novelah »Martin Prisađec«, zlasti pa še v »Zerjavici v krvi«, prikazal nežno pisateljevo dušo, ki s priprostim pripovednim slogom omogoča razumevanje prav vsakomur.

Ves večer je potekel v prijetnem ozračju in domačnosti. Skoda, da med občinstvom ni bilo toliko zanimanja za prireditve, kakor bi pričakovali.

V treh vrstah...

Preteklo soboto in nedeljo so na Spodnjem Stajerskem prav lepo proslavili »dan nemške vojske«. Povsod tam, kjer so vojaške posadke, so vojaški kuharji skuhali mnogo kosil iz enega lonca. V večjih mestih, kot so Maribor, Celje in še nekatera, je na tisoče prebivalcev prišlo h kosilu iz enega lonca. V raznih vojašnicah so bile prirejene tudi kinopredstave.

Po štetiju od 10. oktobra lanskega leta ima vsa Spodnja Stajarska več kakor 500.000 prebivalcev. Sam Maribor ima po tem štetiju 71.440 prebivalcev, mariborsko okrožje pa 114.178 ljudi. Plujsko okrožje ima 107.104, celjsko 143.410, radgonsko 39.971, trboveljsko 39.417 in brežiško 27.434 prebivalcev.

Sentivške občinske posle je prevzel te dni novi župan Lorenz Mauer. Izročitvi županstva je prisostvoval tudi vodja krajevne skupine. Dosedanji župan Karel Erjavec je dobil za svoje uspešno delo toplo pohvalo. Vsi občinski uslužbenci so tudi novemu županu obljubili zvesto sodelovanje. Dosedanji župan bo ostal v občinskem odboru kot svetovalec.

Mariborski župan je pozval vse lastnike parcel, zemljišč in vrtov, naj to zemljo obdelajo sami, če ne, naj jo pa prijavijo, da jo bo obdelala oblast. Kakor domaljski trg, bodo polepšali tudi poljsko okolico. Domžale bodo uredili in polepšali kot ostala nemška naselja po Reichu.

V Radovljici so imeli pred kratkim tečaj za prelojanje instalaterske in kleparske obrti v pogledu sirovin. Tečaj je bil prirejen po nalogu poklicne izobraževalne ustanove obrti v Celovcu.

Nemški Rdeči križ priredi 12. in 13. aprila za učitelstvo okrožji Maribor mesto in okolica dnevni samarijanski tečaj. Učitelji se bodo naučili, kako pomagati v nezagadah in kako se streže bolnikom. Tečaj bo vodil deželni šef-zdravnik.

Tudi v Brežicah se je pred dnevi začel samarijanski tečaj Rdečega križa. Tečaj bo trajal celih 10 tednov in sicer dvakrat po dve uri na teden. Tečaj bošta vodila dva zdravnika.

Pretekli četrtak je avto podrl na Plujski cesti v Tezmem 4 letnega Viljama Kostanjeveca, ko je hotel steči čez cesto. Prizadejal mu je dve nevarni rani na glavi, katerima je naslednji dan tudi podlegel v mariborski bolnišnici.

Zadnji terek je imel vodja krajevne skupine v Kranju veliko javno zborovanje. Govor glavne govornika je bil preveden tudi v slovenščino. V svojem govoru je med drugim dejal, da je pretežna večina prebivalcev Gorenjske pripravljena sodelovati z nemškimi oblastmi.

V prvih dneh marca je bilo po raznih večjih obratih kranjskega okrožja 38 delavskih in nameštenskih zborovanj. Na teh zborovanjih je bilo nad 10.000 poslušalcev. Govorniki so obravnavali bistvo, namen in uspehe nemške delovne fronte, kakor tudi njeno organizacijo.

V otroškem vrtcu v Vobru je bil prirejen pred dnevi roditeljski večer. Z materami se je razgovarjala voditeljica vrtca. Večer so zaključili s prepevanjem koroških pesmi.

hanněsove prisotnosti, se Luce dela, kakor da se ga izogiba. Tako je, da je prvi občutek eramežljivosti podoben onim cvetnim časam, ki se zapirajo ob bližajoči se nevihti, katere jih osvežuje. Toda mladenič čeblja z gospodično d'Anie, ki gre nekoliko pred drugimi.

»Gospod Arnoustégný, kje ste stanovali za časa svojega bivanja v Liri?«

»Nedaleč od starega posestva, ki je bilo nekoč last rodbine d'Elgorriaga, iz katere poteka moja mati... prav na voglu trga San Juan, na oni strani, kjer je igrišče.«

»Ah, že vem, kje je to... Ljubim ta del mesta... in njegov duh po vrelom olju in vesla ki vise ob blagoslovljenih lavorikah, in kriki siribirskih žena, ki ponujajo sardine, in zvonove cerkve San Marcial...«

»Ste bili dolgo v Španiji, gospodična?«

»Ne... komaj dva meseca... pa samo v Liri, z ujemom Tomom.«

»Potem ste morda videli to posestvo rodbine d'Elgorriaga, o katerem govorim?«

Rožica pordi.

»Mar ni nad mojerm?« vpraša.

»Je.«

»In ima obširen otožen vrt, ograjen s starim zidom, kajne?«

»In velik kamniten grb nad vrati, ki se od starosti že izdfr?«

»Ima!«

»Pod tem grbom sem utrgala cvet šeboja, katerega latek nosim v tem kristalnem srcu.«

»To je znak rodbine d'Elgorriaga.«

»Rodbina d'Elgorriaga izvira iz naše Galiske, kajne, gospod?«

»Ne, gospodična... Prišli so iz pokrajine Murcije, iz Kartagene. Bili so pirati v službi španskega kralja.«

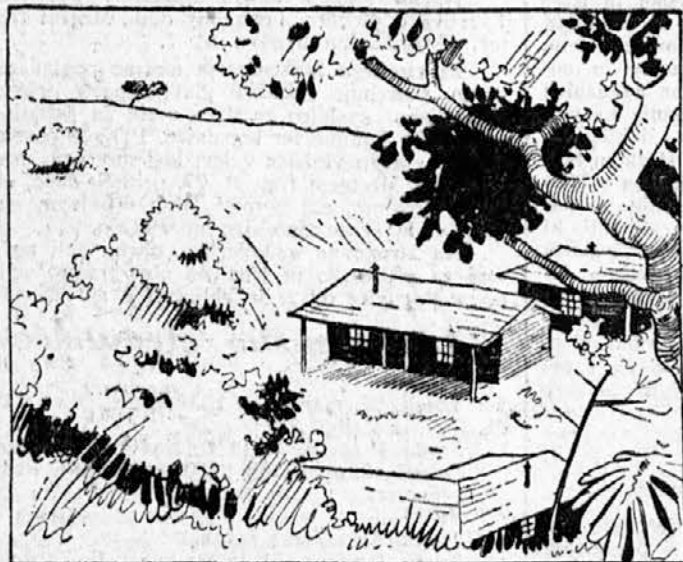
(Dalje.)

Andrejčkov
J o ž e

Zalost in veselje

R o m a n
v s l i k a h

Risal Jože Beranek Besedilo priredil Mirko Javornik

505.

Dedec pa se ni več zmenil ne za preteče, ne za proseče besede. Popolnikom ni kazalo drugega, kakor poiskali si prenočišča pod košalim drevjem. Ko so iskali, so zagledali nekje v globeli nekaj lesenih hiš, iz katerih se je bliščala luč. Najbrž so bile koče bogatinovih sužnjev

506.

Sklenili so tu poprositi prenočišča. Šli so do prve koče in Tomaž je pogledal skozi odprto okno. Videl je v koži mizico, zraven nje pa nizek stol, na katerem je klečala ženska z razpletenimi lasmi in molila večerni rožni venec. Tomažu se je zazdelo, kakor da gleda slovenski kmečki dom.

507

Sele, ko je ženska molitev končala, se je Tomaž spomnil, da ga drugi čakajo. Potrkal je in ženska je z lučjo prišla k oknu ter vprašala, kdo je in kaj bi rad. »Popolniki smo,« je odvrnil Tomaž, »ki se ponoči ne vemo kam obrniti. Bodile tako dobri ter nam dajte malo prostora za čez noč.

Avstralija – svet nasprotij

Pred nekaj leti je bogat Amerikanec, ki je bil v trgovskih stikih s širnim svetom, kakor piše dopisnik »Central Europe«, baje dejal: »Avstralija je izgubljena dežela. Zanj ne bi dal niti dolarja.«

Seveda je tisti Amerikanec, ki se mu je zdela, da bi bilo preveč dati za Avstralijo en sam dolar, je nekoliko prečno gledal na to deželo, če je mislil s tem poudariti, koliko Avstralija v gospodarskem oziru v resnici pomeni.

Glavno bogastvo — volna

Svetovno stisko, ki je nastopila približno leta 1929, je zlasti hudo občutila Avstralija. Vlna, ki predstavlja glavno bogastvo te dežele, je izgubila vrednost. Ker jo je Avstralija imela preveč, je zaradi nje postala reval Sicer se to čudno sliši, a je vendarle res tako.

Toda Avstralija je tudi dežela, kjer se dogajajo pravi čudeži. Komaj tri ali štiri leta nato, ko je svetovna stiska nastala, je bila v Avstraliji tudi že odstranjena. Cene, zlasti cene volne, so se znova dvignile. Vse je povpraševalo po avstralski volni, avstralski pšenici, avstralskem premogu. Izvoz teh pridelkov se je dvignil za 45 odstotkov in trgovska bilanca Avstralije je bila leta 1934—35 že za 16 milijonov funtov pozitivna, naslednje leto pa celo za 32 milijonov funtov pozitivna. Konec sezone leta 1936 je proizvodnja volne predstavljala vrednost 58 milijonov funtov. Takse so se znižale, nekatere so bile celo odpravljene, in na vseh poljih se je začelo, da se je Avstralija v gospodarskem oziru spet postavila na trdne noge.

Avstralija je

dežela nasprotij

dežela čudovitosti. V podnebnem oziru prav tako kot v ostalih. Tu so kraji, kjer vlada zmerno toplo podnebje, pa tudi takšni, kjer prevladuje silna tropska vročina. V Avstraliji so potem velika industrijska mesta, na drugi strani pa tudi kraji, kjer vlada prava puščava, dežele, kjer ne najdeš žive duše, dočim v južnem delu Avstralije prebiva, goste naseljena po velikih mestih danes vladajoča plast ljudstva, to so Angleži in Amerikanci z vsemi pojavi sodobne omike. Po številu avtomobilov je Avstralija na drugem mestu, takoj za Ameriko. Tam pride povprečno

na vsakih 10 ljudi po en avtomobil

V severnem koncu »pete celine« pa živi v ogromni večini še domače avstralsko prebivalstvo, ki je še na zelo nizki stopnji omike. Njihova omika je približno na tisti stopnji, kakor

so jo učeniaki ugotovili za človeka v kameni dobi. Njihove navade in običaji skoraj ne morejo biti primitivnejši kot pa so. Tudi po svoji zunanosti so ti ljudje še zelo divji in krvoločni. Sloviti Darwin bi jih prišteval med bitja, ki so nekako v sredi med živaljo in človekom. Vendar teh ljudi, ki so takorekoč že obsojeni na smrt, danes v Avstraliji ni več kot kakšnih 60.000.

Pa ne samo ljudje, pač pa tudi

živalstvo in rastlinstvo

Avstralije je nekaj posebnega, edinstvenega na svetu. Da so se tam še vedno ohranile živali in rastline, ki jih drugod na svetu že stoletja in tisočletja ni več, je morda vzrok dejstva, da je bila Avstralija brez zveze z ostalim svetom, naravnost odrezana od njega po širnih morjih. Nasprotno pa na tej celini tudi ni številnih novih vrst živali in rastlin, ki so se pojavile na drugih celinah v poznejših zemeljskih dobah, oziroma se razvile iz prvotnih, nižje organiziranih živali in rastlin. Tam rastejo čudna drevesa, čisto drugačna kot pa kje drugod na svetu. Avstralija ima na primer goste gozdove, ki pa v njih

težko dobiš kosček sence

Drevesa so tam sicer visoka tudi do 150 metrov, vendar pa so listi obrnjeni z robom proti soncu in zato sončni žarki neovirano pridejo do tal. Človek pa si poišče sence lahko kvečjemu za debelimi debli, v času ko je pri nas zima, pa še to ni mogoče, kajti takrat imajo v Avstraliji najhujšo poletno vročino. Sonce je takrat Avstralcu nad glavo, saj je tedaj v znamenju kozorogovega povratnika. Tudi za drevjem tedaj človek zamahe isče sence, ker sončni žarki padajo pravokotno na zemljo.

Najnevarnejša žival — domači zajec

Tudi živali, ki žive v Avstraliji, vsaj nekatere, so pravo nasprotje tistim, ki jih vidimo po drugih celinah. Tam še vedno žive kenguruji, ribe, ki dihaajo s pljuči itd. itd. Nasprotno pa so se tiste vrste živali, ki so jih v Avstralijo pripeljali s seboj prvi priselenci od drugod, že čisto udomačile in prilagodile tamkajšnjemu podnebnju. V nekaterih primerih so se celo tako razmnožile, da so za Avstralece postale prava nadloga. Če na primer vprašate Avstralcu, katera žival je najnevarnejša v tej deželi vseh možnosti in nemožnosti, vam bo odgovoril: kuneč! Domači zajec je prava nadloga v Avstra-

liji. Vlada je svojčas napovedala neizprosno boj proti tej, navadno tako škodljivi živali. Cele vojske so postavili na noge za boj proti njim, vpregli pa so zlasti v zadnjem času tudi so dobnata tehnična sredstva, da bi jih iztrebili. Ka ko hitro so se domači zajci zaplodili v Avstraliji, naj dokaže tale primer: Leta 1875. so pripeljali v Avstralijo prvi par zajcev, iz tega samega para pa so se zajci samo v pokrajini Južnega New Wallesa tako razmnožili, da jih je bilo čez tri leta že okrog 14 milijonov! V letih okrog 1900 se je začela »splošna invazija« domačih kuncev v Avstralijo, in značunalni so. da bi vsi domači zajci, kolikor jih je tedaj imela Avstralija tehtali več kot pa sto milijonov glav ovac, kolikor jih je bilo leta 1900 na »peti celini«.

Krokodili požrlji štiri otroke

Misijska postaja v Turundi je sporočila te dni žalostno novico, ki se je pripetila v tem izredno delovnem misijonskem središču. Vreme je zdaj

»Korenček« — roman otroka, ki je rasel brez ljubezni

Bivši železniški čuvaj in krošnjar Jules Renard (1864—1909) je prestal mnogo pomanjkanja, preden se je uveljavil v tisti francoski književnosti, ki je stala pod konec prejšnjega stoletja v znamenju naturalizma in so ji botrovali brata Goncourt in Emil Zola. Vzdržal je s tisto življenjsko silo, ki je lastna čvrstim, zdravim ljudem iz Normandije. Vee njegovo delo krepko korenini v normanski zemlji. Iz nje je pognal tudi svojevrstni roman, ki je utrdil njegovo slavo: »Poil-de-Carotte« (1894), ki smo ga poslovenili za »Korenčka«. J. Renard je ta svoj roman 1900 tudi dramatisiral in ustvaril mojstrovino francoske naturalistične drame, ki se je obdržala na odru, medtem ko so Zolajevi ali Bécquove stvari že zdavnaj odstavljene s sporedov.

Francoska književnost se odlikuje po ljubeznivih romanih, ki jim je glavni junak — otrok. Paul in Victor Marqueritte sta dala s »Poum-om« svoj najbolj popularni roman, Andréja Lichtenbergerja »Mali Hlaček« (Mon petit Trot) si je brž osvojil tudi srca slovenskega občinstva. Vsaj tako priljubljen kakor sta Poum in Trot — Hlaček pa je v Franciji tudi Renardov »Poil-de-Carotte«, dasi se od obeh bistveno razlikuje: v njem iščemo zamahe »ljubeznivosti«, ki nas očara in nas prevzame pri Poumu ali Trotu — Hlačku. Priljubljenost tega otroškega romana je potrdil tudi film, ki je nastal pred nekaj leti.

Korenček ni ljubezniv nagajivček kakor Poum ali prikupen bistroglašček kakor Trot — Hlaček. Ze po svoji vnanjšini je oduren: rdečelas je (odtod njegovo ime, pegav, grdo hodi, nešteto zoprnih napak ima.

Renard si je izbral lik, kakor ga v književnosti te vrste sicer ne srečamo, ker je poim »otroka« in »otročkega« na splošno le istoveten s pojmom »ljubeznivosti« in »prikupnosti«.

tam lepo in ne groze več nobene nevarnosti pred kakšnimi povodnjimi ali drugimi nevarnostmi, ki jih prinašajo neugodni vremenski pojavi zlasti v krajih ob rekah in ob morskih obalah. Ljudje so se tam zato začeli dosti svobodneje gibati in niso niti več mislili, da bi jih utegnili zadeti kakšna nepričakovana nevarnost. V Turundi, kjer imajo evropski misijonarji svojo trdno postojanko, je poleg drugega tudi večje otroško zavetišče, kjer oskrbujejo z vsem potrebnim kakšnih šestdeset revnih otrok. Zadnjič so se ti otroci igrali pod nadzorstvom svojih vzgojiteljic ob vodi. Bilo je sonca in veselja nič koliko. Nenadno pa so se na tistem kraju pojavili krokodili ter začeli z vso naglico lomastiti iz vode proti razigranim otrokom. Ko so jih otroci zagledali, so zagnali divji krik ter se spustili v beg pred njimi. Večina je tudi res ušla požrešnim zverinam, nekaj pa jih je od groze popadalo na zemljo. Te so krokodili raztrgali in jih požrli.

»SLOV. DOM« v vsako hišo!

»Korenček« — roman otroka, ki je rasel brez ljubezni

Korenček je grd otrok, a tudi okolica, v katero ga je usoda postavila, je vse prej kot prijetna.

Korenček se nam razodeva kot resnična, življenjsko neposredna osebnost, kot nesrečen, grd, neroden otrok, ki ga mučijo neznanost, mati, čudaški oče in koristolovska brat in sestra, ki pa se v svojem okolju otepa, kakor ve in zna in more.

Umetniška sila J. Renarda se kaže v dejstvu, da ni naredil iz Korenčka literarno idealiziranega majhnega mučenika. Tako ostaja trdna na stvarnih tleh in neredki humor, ki se ukrade avtorju v zgodbo, po svoje pripomore, da ohranja Korenčkov lik svojo polno resničnost in verjetnost.

Korenček nam je zato človeško blizu. Tip gošpe Lepicove, Korenčkove matere, nas na prvi pogled odbija, se zdi neverjeten in nemogoč. Pogled naokoli pa nas pouči, da poteze, ki jih združuje v sebi gošpa Lepicova, vsaj posamezno niso tako redke, kakor bi mislili. Korenček ni mladinski roman, je pa neizmerno poučen roman za starše. Strašne vzgojne napake, ki so pri Lepicovih na dnevnem redu, tudi pri nas, žal, niso tako nenavadne. Če drugače ne, se kaže v strahotnih obrisih trpljenja otroka, ki raste brez ljubezni. Ker ga ne ljubijo, ga neprikrto zaničujejo zaradi njegove vnanjšine in kažejo popolno nerazumevanje njegove notranjine. Napake njegove okolice, zlasti njegove matere, ustvarjajo iz neoblegljive revčka — bojazljiva, pretkana, okrutna in celo — tatu.

Renardov slog je jase in odsekan, predvsem pa preprost. Zgradba romana se skriva v kratkih zgodbah, ki so navidezno dostikrat brez tesnejše medsebojne zveze.

»Korenček« bo v našem prevodnem slovtvu potrebno dopolnilo »Hlačka« in »Hlačkove sestrice«.

DOBRI STARI ČASI

Franco je takoj prišel in se zelo začudil, da stric že spi. Hotel se je posloviti od njega, preden bi šel spat; zakaj parnik je odhajal zgodaj zjutraj, ob pol šestih. Vrata v sobo so bila zaprta, vendar je prosila Luiza moža, naj hodi po prstih in govori tiho. Povedala mu je, kar ji je pripovedovala Cija. Stric potrebuje počitka. Luiza je upala, da bo ostal v postelji do devetih ali desetih. Nameravala je odpotovati opoldne in prenočiti v Magadinu, da se ne bi preveč utrudila. Dolgo se je zadržala pri tih skrbah za stricovo zdravje, govorila je in govorila, nepotrpeljivo, ko bi se hotela ubraniti drugih razgovorov, ubraniti se s to senco prevelikim nežnostim. Hkrati je hodila po sobi gor in dol, prišla in spet odločila to in ono stvar, malo iz nemira, malo v pričakovanju, da bo njen mož prvi legel.

On pa se je zelo trudil z usnjato možnjo, ki je ni mogel odpreti. Končno jo je odprl, poklical ženo k sebi ter ji dal zvitek zlatnikov, petdeset kosov po dvajset lir.

»Saj veš,« je rekel, »da nekaj mesecev ne bom mogel nič poslati. Ta denar ni moj, izposodil sem si ga.« Potem je potegnil iz žepa zapečaten pismo. »In to je moja oporoka,« je rekel. »Malo imam, a moram tudi s to malenkostjo razpolagati. Samo eno volilo ja, igla mojega očeta, ki jo imaš ti, za strica Petra. Notri je tudi ime osebe, ki sem ji dolžan teh tisoč lir. Poleg oporoke sta dve posebni vrstici zate. Tu imaš!«

Govoril je z resno nežnostjo, brez ginjenja. Njej pa so se tresle roke, ko je vzela pismo. Rekla je »Hvala,« si začela raz-

118

pletati lase, jih spet spleta in ni vedela, kaj naj stori. Napadala jo je prikazen o lastni smrti in še druga prikazen o vojni in smrti. Z ubitim glasom je rekla, da bo morala tako zgodaj vstati in ga spremiti do parnika, zato se ne bo razpleta in bo legla kar oblečena. Franco je molčal, molil kratko molitvico ter se začel slačiti. Vzel je z vrata veržico z zlatim križkom, ki jo je imel od svoje matere.

»Vzemi,« je rekel in jo ponudil Luizi. »Boljše je. Nič ne veš in lahko bi prišla Hrvatom v roke.«

Ostrmel je, se stresla, obotavljala za trenutek, potem pa se mu je vrgla okoli vratu, ter ga stisnila, kakor bi ga hotela zadušiti.

Okoli pol petih je potrkal hišnik na vrata zakoncev. Ob petih je stopil Franco z lučjo v sobo strica Petra, ki je bil že zbujen. Poslovil se je od njega in predlagal potem Luizi, naj bi se poslovila tu. V njenem obrazu in v njenem glasu je bilo resno, bolešno začudenje. Ni bila razburjena, ni jokala, objela in poljubila je moža ko v sanjah in ko v sanjah je šla za njim po stopnicah navzdol.

Mogoče je tudi njega prešinila misel, ki je obvladovala njeno dušo? Če se je to zgodilo, se je zgodilo v gostilniški sobi, ko je pil kavo in mu je sedela žena nasproti. Zdela se mu je, da je odkril nekaj v tem pogledu, v teh potezah, zakaj ustavil se je in jo opazoval s kavo v roki, potem pa se mu je razlila čez obraz nežnost, strah, nepopolnjen ganjenje. Ona očito ni hotela govoriti, on pa bi bil rad govoril. Skrita beseda je treptala v vseh mišicah njegovega obraza ter mu sijala v očeh, a usta se niso upala reči nič.

Šla sta proti pristaniškemu mostu, držala se za roko, ter se naslonila na zid, kjer je slonela prejšnji večer Luiza. Ko sta zastala ropot koles, sta se zadnjič objela, si rekla zbogom brez

solz. Bila sta bolj zmedena od skupne skrite misli kakor potrta zaradi ločitve. S hrupom je dospel parnik, vrgli in pritrdili so vrvi. Neki glas je kričal: »Naprej, kdor hoče odpotovati!«

Še en poljub. »Bog te blagoslovil!« je rekel Franco in skočil na ladjo.

Ostala je toliko časa, dokler je slišala ladjo, ki se je oddaljevala proti Stresi. Potem se je vrnila v gostilno, sedla na posteljo, ter obstala ko okamenela ob misli, ob nagoni gotovosti, da je v drugi mati.

Četudi se je prav te stvari tako bala, ni bilo mogoče reči, da bi bila zaradi tega pobita. Začudenje, da je slišala v sebi tako močen, jase, nepopolnjen glas, je premagalo v njej vsako drugo čustvo. Bila je omamljena. Po Marijini smrti je vedno mislila, da v knjigi Usode ni zanjo nič več novega, da so najbolj notranja vlakenca njenega srca mrtva. Zdaj pa je govoril prav tam notri skrivnostno glas in rekel: »Vedi, da se v knjigi Usode ena stran zapre, druga odpre. Pred teboj je še prihodnost, polna življenja. Igra, ki si mislila, da se je končala z drugim dejanjem, se nadaljuje in mora biti nenavadna, če ti jo jaz oznamim.«

Tri ure je bila Luiza zatopljen v ta glas, dokler je ni poklical stric Peter.

Stric Peter je vstal ob pol desetih. Bilo mu je dobro. Vreme je bilo še vlažno, skoraj deževno, a ni hotel ostati v hiši, kakor je želela Luiza. Vprašal je gostilničarja in zvedel, da od devetih dalje lahko obišče park. In ob desetih, ko je spil mleko, je šel tja z Luizo. Ko sta šla mimo cerkve S. Vittorija, je hotel vstopiti, da bi si ogledal slike. Bila je vprav maha in duhovnik se je obrnil ter rekel: »Blagoslov vas vsemogočni Bog.« Stric je naredil velik križ ter ostal pri zadnjem evangeliju. Ker je bilo premalo svetlobe, si ni ogledal slik. Šel je iz cerkve in rekel z običajno vedrostjo: »Srečen sem in zadovoljen, da s m šel in dobil blagoslov.«